

บทนำ

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์ขึ้นอยู่กับการศึกษาทดลองค้นคว้าวิจัยค้นคว้า หอสมุดก็มีบทบาทสำคัญต่อการค้นคว้านั้น หอสมุดมีลักษณะคล้ายกับห้องทดลอง เพราะเป็นแหล่งแรกที่นักค้นคว้าวิจัยต้องอาศัย เพื่อทราบรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่จะวิจัยว่า เคยมีผู้ใดทำการทดลองมาบ้างควยวิธีอะไร ประสพผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด และ ประสพอุปสรรคอะไรบ้าง ¹

ปัจจุบันความเจริญทางวิชาการมีมาก นักศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเองให้ทันกับความเจริญของวิชาการนั้น ๆ การศึกษาค้นคว้าควยตัวเองถือว่าจำเป็นและสำคัญมาก นอกจากนั้นมีการค้นคว้าทางวิจัยกันและมีการส่งเสริมให้มีการค้นคว้าวิจัยมากยิ่งขึ้น นักค้นคว้าจึงจำเป็นต้องหาข้อมูลมาประกอบการวิจัยหลาย ๆ ทาง ดังนั้นหนังสือและสิ่งพิมพ์ในหอสมุดจึงเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นทางนำไปสู่การค้นคว้าและทดลองในขั้นต่อไป งานค้นคว้าทางแพทย์ที่จะมีคุณภาพดีและเชื่อถือได้ ผู้ค้นคว้าต้องติดตามการเคลื่อนไหวความก้าวหน้าทางแพทย์อยู่เสมอ

การศึกษาวิชาแพทย์ในปัจจุบัน มุ่งส่งเสริมให้นักศึกษาแพทย์ได้มีโอกาสเรียนรู้ควยตัวเอง โดยการแสวงหาความรู้พิเศษนอกจากที่ได้รับจากการบรรยายในห้องเรียน ดังนั้นแหล่งที่จะทำการศึกษาคควยตนเองได้ก็คือ หอสมุด

หอสมุดโรงเรียนแพทย์ คือหอสมุดที่จัดไว้เพื่อการศึกษาแพทย์ มีหนังสือตำราวารสาร โสตทัศนวัสดุทางแพทย์ นอกจากนี้ยังมีหนังสือตำราวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น จิตวิทยา ชีววิทยา สุขวิทยา และวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมความรู้

¹Leslie T. Morton, How to Use a Medical library, a Guide for Practitioners, Research Workers and Studies (4 ed. London : William & Wilkins Book, Ltd. 1964), p. 1.

ความชำนาญในแต่ละวิชา สิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดแพทย์ควรคำนึงถึงมากกว่าห้องสมุดทั่วไป คือวารสาร สิ่งพิมพ์ของรัฐบาลที่เกี่ยวกับสุขภาพ รายงานประจำปี จดสาร และหนังสือรายงานประจำปี

ความสำคัญของห้องสมุดที่มีต่อวงการศึกษานั้น ท่านเซอร์ วิลเลียม ออสเลอร์ (Sir William Osler) ได้ให้คำนิยามไว้อย่างน่าฟังว่า "การศึกษาวิชาแพทย์โดยปราศจากหนังสือตำรา เปรียบเสมือนกับการเดินเรือโดยปราศจากหางเสือ"¹ ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสถาบันที่จะต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้ห้องสมุดเป็นแหล่งที่รวบรวมสรรพตำรา มีการจัดหา จัดเก็บ ตลอดจนมีบรรณารักษ์ที่มีคุณวุฒิคอยให้บริการ โดยอาศัยหลักทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ร่วมกับหลักการศึกษาแพทย์มาดำเนินการ

ความเป็นมาของปัญหา

เมื่อการศึกษายังไม่เจริญ ผู้ต้องการใช้ห้องสมุดมีน้อย กิจกรรมห้องสมุดไม่กว้างขวางและไม่มีใครรู้จัก จนเป็นที่เข้าใจกันว่าห้องสมุดคือที่เก็บหนังสือ เมื่อการศึกษายาวตัวมาก ผู้ใช้ห้องสมุดมีมาก กิจกรรมห้องสมุดก็ขยายออกไปและมีผู้เห็นความสำคัญของห้องสมุดมากขึ้น

การศึกษาทุกประเภทได้อาศัยห้องสมุดเป็นสำคัญ มีการปรับปรุงห้องสมุดอยู่ในสภาพดีเพื่อทำหน้าที่เป็นอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน สำหรับห้องสมุดแพทย์ก็มีการปรับปรุงทุกทาง ทั้งนี้เพราะทำหน้าที่เป็นอุปกรณ์การสอนเช่นเดียวกัน

ปัจจุบันการศึกษาและการวิจัยทางการแพทย์เจริญก้าวหน้ามาก รัฐบาลได้ให้ความสนใจเช่นเดียวกับการพัฒนาประเทศด้านอื่น ๆ โรงเรียนแพทย์เองก็ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงการศึกษาวิชาแพทย์เพื่อให้เข้าขั้นมาตรฐาน คือมีการปรับปรุงหลักสูตร

¹Janet Doe and Mary Louise Marshall, Handbook of Medical Library Practice (1 rev. ed., Chicago: American Medical Association, 1956), p. 13.

คงจะเห็นได้ว่าได้เคยจัดให้มีการสัมมนาการศึกษาอบรมแพทย์มาแล้วสามครั้ง ครั้งแรก เมื่อวันที่ 25 - 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 ณ บางแสน จังหวัดชลบุรี ประเทศไทย¹ ครั้งที่สองเมื่อวันที่ 17 - 22 สิงหาคม พ.ศ. 2507 ณ ศาลาสันติธรรม จังหวัดพระนคร ประเทศไทย² ครั้งที่สามเมื่อวันที่ 9 - 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ที่คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี³ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะปรับปรุงการศึกษาแพทย์ ได้ศึกษาถึงสภาพของการศึกษา หาข้อบกพร่องตลอดจนความไม่สมบูรณ์และปัญหาของการศึกษา มีการเสนอแนะให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษาอบรมแพทย์ ปรับปรุงวิธีการสอน แกไขอุปสรรคการศึกษา ซึ่งรวมทั้งห้องสมุดด้วย มีการแต่งตั้งคณะกรรมการทำการศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาของห้องสมุด คณะอนุกรรมการได้เสนอสิ่งที่ควรปฏิบัติของห้องสมุดไว้หลายประการ จัดให้มีการอบรมการใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาแพทย์ บรรณารักษ์ และอาจารย์ควรมีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิด ควรร่วมมือในการจัดหาหนังสือประกอบการเรียน เพื่อให้ห้องสมุดมีส่วนช่วยการปรับปรุงการศึกษาแพทย์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผลของการประชุมทั้งสามครั้ง มหาวิทยาลัยมหิดลได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหลักสูตรการศึกษาใหม่ ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษาวิชาแพทย์หลาย ๆ วิธี

คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดสัมมนาเกี่ยวกับการศึกษาวิชาแพทย์ ณ คณะแพทยศาสตร์ เมื่อวันที่ 26 - 28 มีนาคม พ.ศ. 2510 ในเรื่อง

¹มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์, รายงานการประชุมการอบรมศึกษาแพทยศาสตร์ของแพทย์ ครั้งแรก ณ บางแสน ชลบุรี ประเทศไทย วันที่ 25 - 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 (พระนคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สีวาพร, 2500), หน้า 206 - 207.

²มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์, รายงานการประชุมอบรมศึกษาแพทยศาสตร์ของไทย ครั้งที่สอง ณ ศาลาสันติธรรม วันที่ 17 - 22 สิงหาคม พ.ศ. 2507 (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2508), หน้า 13.

³ยังไม่ได้พิมพ์เผยแพร่.

แพทยศาสตร์บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยควรเป็นอย่างไร มีการอภิปรายในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียน เรื่องความสามารถในการศึกษาโดยตนเอง (Active Learning) ผลที่สรุปได้มีสาเหตุใหญ่ คือ ชาติวัตถุประสงค์การเรียน เช่น หองปฏิบัติการภาคเครื่องมือและนำยาที่จำเป็น หองสมุดมีหนังสือไม่พอและไม่ทันสมัย มีการเสนอแนะวิธีแก้หลายวิธี วิธีหนึ่งคือ พยายามจัดหาอุปกรณ์การศึกษา จัดหาหนังสือให้เพียงพอและเหมาะสม¹

จะเห็นได้ว่า ในวงการศึกษแพทย อาจารย์ตลอดจนแพทย์ต่างก็มีความเห็นว่าการหองสมุดมีความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และเป็นอุปกรณ์อันสำคัญของการศึกษแพทย แต่หองสมุดโรงเรียนแพทย์ก็ยังประสบปัญหาและอุปสรรคอีกหลายด้านในการดำเนินงาน ซึ่งแต่ละหองสมุดก็พยายามแก้ไขอุปสรรคด้วยวิธีต่าง ๆ กัน ส่วนการศึกษาถึงปัญหาอุปสรรค และวิธีการแก้ปัญหาของหองสมุดแต่ละแห่งนั้น ยังไม่มีผู้ใดศึกษาและรวบรวมไว้ บุคคลภายนอกวงการหองสมุดยังไม่ทราบถึงวิธีการทำงาน ถึงปัญหาและอุปสรรคที่หองสมุดโรงเรียนแพทย์กำลังประสบอยู่ จึงเห็นว่าเป็นเรื่องที่ควรแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ความสำคัญของหองสมุดแพทย์

หองสมุดทุกประเภทเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนการสอน และวัตถุประสงค์ของหองสมุดจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษา โรงเรียนแพทย์ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตแพทย์มาตรฐานให้การศึกษาอบรมทั้งทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทำหน้าที่รับผิดชอบในด้านการสอน การรักษาคณไข และการค้นคว้าวิจัย

¹จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะแพทยศาสตร์, รายงานผลสัมมนาทางวิชาการ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในเรื่องแพทยศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ควรเป็นอย่างไร ณ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 26 - 28 มีนาคม 2513 (พระนคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2513),
หน้า 14 - 6.

และห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์นี้ โดยทำหน้าที่รวบรวมหนังสือตำรา สิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาไว้เพื่อให้บริการแก่ อาจารย์แพทย์ นักศึกษา ทำการจัดอย่างมีระเบียบตามแบบสากล เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับความ สะดวกที่สุด ฉะนั้นจึงนับได้ว่า ห้องสมุดเป็นหัวใจของการศึกษา เป็นแหล่งเก็บความรู้ ทั้งในอดีตปัจจุบัน ตลอดจนความก้าวหน้าสาขาวิชาต่าง ๆ ทางแพทย์

ห้องสมุดแพทย์มีหน้าที่บางอย่างที่แตกต่างไปจากห้องสมุดประเภทอื่น คือ เป็น แหล่งรวบรวมความรู้ทางแพทย์ ดังนั้นห้องสมุดควรมีหนังสือตำรา วารสารทางแพทย์ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทุกสาขาวิชา เพื่อให้อาจารย์แพทย์ นักศึกษาได้เลือก อ่านได้ตามความพอใจ เพื่อให้ได้ความรู้ในสาขาที่สนใจ ดังนั้นบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ บริหารห้องสมุดให้งานดำเนินไปด้วยดีนั้น ต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ในคานาวิชาของสมุด มีความเข้าใจในเรื่องวิชาแพทย์บางพอสมควร มีความเข้าใจในบุคคลที่ขอรับบริการ ตลอดจนการบริหารงานในวงการแพทย์ด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เนื่องจากยังไม่มีผู้ใดเคยศึกษาค้นคว้าเรื่องห้องสมุดโรงเรียนแพทย์อย่างจริงจังมาก่อน จึงได้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์เรื่องขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

เพื่อที่จะศึกษาประวัติความเป็นมา ตลอดจนลักษณะของห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ ในประเทศไทย ศึกษาถึงการพัฒนา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน สาเหตุของปัญหา พร้อมทั้งศึกษาหาวิธีการที่จะแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เหล่านั้น โดยอาศัยตัวอย่างของห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ในต่างประเทศและในประเทศไทย ที่สามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคให้หมดไปหรือลดน้อยลง นอกจากนี้ยังได้ศึกษาเพื่อที่จะทราบถึงความสำคัญและบทบาทของห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ที่มีต่อการศึกษาวินิจฉัยแพทย์ เพื่อที่จะได้ทำการปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ให้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยของเรื่องนี้ ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนแพทย์สี่ แห่ง คือ ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล หอสมุดคณะแพทย-
ศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี และใ้รวมหอสมุดคณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล
เข้าไว้ด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะหอสมุดแห่งนี้มีฐานะเป็นหอสมุดร่วมกับหอสมุดคณะ-
แพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ส่วนขอบเขตระยะเวลาที่รวบรวมข้อมูลจากหอ
สมุดต่าง ๆ เหล่านี้ เริ่มตั้งแต่หอสมุดนั้น ๆ ก่อตั้ง จนถึง พ.ศ. 2515 โดยใช้
วิธีการในการวิจัยดังต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ส่งแบบสอบถามให้นักศึกษาแพทย์ที่ใช้บริการหอสมุด เพื่อทราบความคิดเห็นตลอด
จนความต้องการของนักศึกษาแพทย์ ส่งแบบสอบถามและสัมภาษณ์บรรณารักษ์หอสมุด
โรงเรียนแพทย์ สอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับหอสมุด ฐานะหอสมุด ฐานะบรรณารักษ์
เจ้าหน้าที่ งบประมาณ ความช่วยเหลือ การบริหารงาน งานเทคนิค และการ
ให้บริการ เช่น การสั่งซื้อหนังสือตำรา การรับวารสาร การจัดหมู่หนังสือและการทำ
บัตรรายการ สถิติในการให้บริการต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อทราบความคิดเห็นบรรณารักษ์
ที่มีต่องานหอสมุด ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน นอกจากนี้ยังใช้วิธี
สังเกตการณ์เพื่อเห็นสภาพที่แท้จริง ลักษณะทั่วไปของหอสมุด เช่น สถานที่ การจัดที่นั่ง
อ่าน การใช้หอสมุดของอาจารย์แพทย์ นักศึกษา และวิธีการให้บริการต่าง ๆ เป็นต้น
วิธีสุดท้าย ใช้วิธีค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือตำรา วารสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่าง-
ประเทศ รวมทั้งรายงานการประชุม รายงานประจำปีของหอสมุดแต่ละแห่งประกอบควย
เพื่อไ้ได้แนวความคิดเห็น นำมาเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเรื่องต่าง ๆ ให้ดีขึ้น
ส่วนตัวอย่างหอสมุดแพทย์ที่จะนำมากล่าว เป็นหอสมุดต่างประเทศ สำหรับหอสมุด
แพทย์ของประเทศไทยนั้น จะได้นำมากล่าวไว้ในภาคผนวกต่างหาก

การเรียงลำดับชื่อหอสมุดในทางประวัติศาสตร์จะเรียงตามความเก่าแก่ของ
หอสมุด ส่วนในการเปรียบเทียบผลของการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งของนักศึกษาและบรรณา-
รักษ์ จะเรียงตามตัวอักษร ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสม สำหรับนิสิตแพทย์จุฬาลงกรณ-
มหาวิทยาลัย จะใช้คำว่านักศึกษาแพทย์เช่นเดียวกับนักศึกษาแพทย์สถาบันอื่น เพื่อความ
สะดวกในการกล่าวถึง

สำหรับเรื่องมาตรฐานของห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ในประเทศอังกฤษและญี่ปุ่น
ไม่มี จึงไม่สามารถนำมากล่าวได้ ดังนั้นจึงกล่าวถึงมาตรฐานโรงเรียนแพทย์ใน
ประเทศสหรัฐอเมริกาแห่งเดียวเท่านั้น

ผลที่ได้รับจากการวิจัย

งานวิจัยนี้ จะทำให้แพทย์ นักศึกษาแพทย์ บรรณารักษ์ ตลอดจนบุคคลสำคัญ
ในวงงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิชาแพทย์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของห้องสมุดที่มี
ต่อการศึกษาวินิจฉัยแพทย์ ต่ออาชีพแพทย์ และความก้าวหน้าของสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง
และเพื่อที่บรรณารักษ์ห้องสมุดแพทย์จะได้ทราบถึงปัญหาในการดำเนินงาน ทราบข้อ-
เสนอแนะการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นแนวทางให้บรรณารักษ้นำมาแก้ไข
ห้องสมุดของตน นอกจากนี้เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำมาเป็นหลักพิจารณาในการปรับปรุง
การศึกษาแพทย์ ตลอดจนเพื่อยกย่องระดับห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ในประเทศให้เทียบเท่า
กับระดับห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ของสากล

ประวัติความเป็นมาของห้องสมุดแพทย์ในต่างประเทศและในประเทศไทย

เป็นที่ทราบกันว่า ชาวบาบิโลเนียน (Babylonian) เป็นชาติแรกที่สร้าง
ห้องสมุดตามวัดและวัง ต่อมาเมื่อชาวอัสซีเรียน (Assyrian) มีอำนาจ ก็ได้ทำ
การสร้างห้องสมุดมากจนได้รับการยกย่องในเรื่องนี้ เมื่อชาวอัสซีเรียนเสื่อมอำนาจ
ชาวอียิปต์แถบลุ่มแม่น้ำไนล์มีอำนาจต่อมา ชนชาตินี้มีอารยธรรมสูง มีการศึกษาคดี และ
รู้จักจดบันทึกลงบนกระดาษปาปิรัส (Papyrus) ในสมัยต่อมา มีผู้ค้นพบบันทึกนี้เป็นจำนวน
มากตามที่ต่าง ๆ รวมทั้งบันทึกทางแพทยด้วย

จากบันทึกบนกระดาษปาปิรัสนี้ ทำให้ทราบว่า การแพทย์แผนโบราณได้พัฒนา
ในสมัยกรีกรุ่งเรือง อาจกล่าวได้ว่าเป็นสมัยสำคัญที่มีการปรับปรุงการแพทย์ก็ได้
เพราะมีแพทย์ชาวกรีกหลายท่านที่ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาทางแพทย์ (Father of

Medicine) ท่านผู้นั้น คือ ฮิปโปเครติส (Hippocrates C.460 - C.370 B.C.)¹
 นักวิทยาศาสตร์ถือว่า ประวัติศาสตร์การแพทย์แผนตะวันตกได้กำเนิดมาตั้งแต่สมัยฮิปโป-
 เครติส ท่านผู้นี้เป็นผู้แยกการแพทย์ออกจากศาสนาและไสยศาสตร์โดยสิ้นเชิง ทำการ
 ศึกษายูวดย มีหลักการศึกษาเทียบได้เท่ากับหลักการศึกษาวงวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน²
 ท่านให้หลักการรักษาโรคด้วยวิธีสมัยใหม่ มีการวินิจฉัยโรคโดยทำการตรวจคนไขก่อน
 เพื่อทราบสาเหตุแล้วจึงทำการรักษา ซึ่งเป็นหลักที่ถูกต้อง³ ท่านได้เขียนตำราทาง-
 แพทย์ไว้หลายเล่ม และหนังสือตำราเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการศึกษาวิชาแพทย์ในสมัยต่อมา⁴
 ท่านได้เก็บรวบรวมตำราแพทย์ไว้เป็นจำนวนมาก เป็นผลงานของผู้อื่นและของท่านด้วย
 หนังสือเหล่านี้ทำให้คนรุ่นหลังสามารถทราบเรื่องราววิชาแพทย์ในสมัยอดีตได้

ภายหลัง ฮิปโปเครติส ยังมีบุคคลสำคัญอีกคนหนึ่งที่มีชื่อเสียงมาก คือ อาริส-
 โตเติล (Aristotle, 384 - 322 B.C.) ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของเพลโต (Plato)
 เป็นแพทย์ที่มีชื่อเสียงทางชีววิทยา เป็นอาจารย์สอนวิชากายวิภาคศาสตร์ โดยใช้สัตว์
 เป็นเครื่องทดลอง และท่านได้เขียนตำราแพทย์ไว้หลายเล่ม ซึ่งล้วนมีประโยชน์ต่อการ

¹John L. Thornton, Medical Books, Libraries and Collectors, a Study of Bibliography and the Book Trade in Relation to the Medical Science (2 rev., London : Andre Deutsch, 1966), pp.2 - 5.

²หลวงพิณพาทพิทยภท, "แนวการศึกษาแพทยศาสตร์ปัจจุบัน," อนุสรณ์-
 กระทรวงสาธารณสุขครบ 20 ปี พ.ศ. 2485 - 2505 (พระนคร : กระทรวงสาธารณสุข,
 2506). หน้า 660.

³I.E. Drakin, "Medical Education in Ancient Greece and Rome," Journal of Medical Education, 32(April, 1957), 286.

⁴Thornton, J.L., Medical Books..., loc.cit.

ศึกษาวิชาแพทย์มาก และท่านโคสสะสมหนังสือตำราไว้ในห้องสมุดของท่านเป็นจำนวนมาก นับได้ว่าเป็นห้องสมุดที่ใหญ่โตมากในสมัยนั้น

ในปี 300 ก่อนคริสตกาล มีการสร้างโรงเรียนแพทย์ที่เมืองเล็กซานเดรีย (Alexandria) ทำการสอนวิชาแพทย์และมีอาจารย์แพทย์ที่มีชื่อหลายคน แต่ละคนได้เขียนหนังสือตำราประกอบการสอนหลายเล่ม และโรงเรียนโคสร้างห้องสมุดเพื่อเก็บหนังสือตำราเหล่านี้ ห้องสมุดนี้มีชื่อว่า Alexandria Library เป็นห้องสมุดที่ใหญ่ที่สุดของกรีก¹

ในศตวรรษที่ 14 ภายหลังจากที่ จอห์น กูเตนเบิร์ก (John Gutenberg) สามารถผลิตแท่นพิมพ์ได้ในปี พ.ศ. 1939 ทำให้มีการพิมพ์หนังสือกันอย่างแพร่หลาย อาจารย์แพทย์หลายท่านในประเทศต่าง ๆ นิยมเขียนหนังสือตำราแพทย์มากขึ้น และได้สร้างห้องสมุดสำหรับเก็บหนังสือตำราด้วย²

ในศตวรรษที่ 17 ประชาชนสนใจการศึกษามากขึ้น มีการขยายห้องสมุดพิพิธภัณฑสถาน หอสมุดได้รับการยกย่องว่าเป็นศูนย์กลางของความรู้ทุกแขนงวิชา ประชาชนนิยมสร้างห้องสมุดส่วนตัวเพื่อเก็บหนังสือที่สนใจซึ่งรวมทั้งห้องสมุดส่วนตัวทางแพทย์ด้วย³

ในศตวรรษที่ 18 วิวัฒนาการทางการพิมพ์ได้ขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว มีการเก็บสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ รวมทั้งทางแพทย์ไว้ตามห้องสมุดของสถานที่สำคัญ และตามห้องสมุดส่วนตัว ห้องสมุดแพทย์ของมหาวิทยาลัยเกาแกหลายแห่งในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ มีสิ่งพิมพ์ทางแพทย์จำนวนมากที่ได้มาจากห้องสมุดของแพทย์ที่ได้อุทิศห้องสมุดส่วนตัวมาให้ใช้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เช่น นายแพทย์ อัลริช เอลเลนบอก (Ulrich Ellenbog) ได้ยกหนังสือของท่านบางส่วนให้ห้องสมุด-

¹Thornton, J.L., *ibid.*, p. 7.

²*Ibid.*, p. 40.

³*Ibid.*, p. 264.

มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์และเยล (Cambridge University, Yale University)
หนังสือของนายแพทย์วิลเลียม ออสเลอร์ (Sir William Osler) อยู่ที่ห้องสมุด
มหาวิทยาลัยแมกกิล (Mc gill University)

ตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา การผลิตหนังสือมีจำนวนมากขึ้น และรูปเล่ม
เนื้อหา ขนาดก็มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ขณะเดียวกันการศึกษาก็ขยายตัวออกไป
อย่างกว้างขวาง มีการสร้างห้องสมุดตามชนิดของการศึกษานั้น ๆ ไปพร้อม ๆ กัน¹

เรื่องห้องสมุดแพทย์ในสมัยแรกเริ่มนั้น เป็นเพียงสถานที่เก็บสิ่งพิมพ์ประวัติการ
แพทย์เท่านั้น ส่วนการจัดห้องสมุดอย่างมีระเบียบเริ่มในสมัยศตวรรษที่ 18 ห้องสมุด
ตามสถาบันการศึกษาแพทย์แต่เดิมนั้น ส่วนใหญ่เป็นห้องสมุดของโรงพยาบาลมาก่อน เช่น
ห้องสมุดโรงพยาบาลเซนต์บาร์โธโลมิว (St. Bartholomew's Hospital) สร้าง
เมื่อ พ.ศ. 1965 ห้องสมุดโรงพยาบาลรอยัล (Royal Hospital) สร้างเมื่อ
พ.ศ. 2210 ทั้งสองแห่งอยู่ในประเทศฝรั่งเศส²

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ห้องสมุดแพทย์แห่งแรกมาจากการรวบรวมหนังสือ
ของ จอห์น วินโทรพ (John Winthrop) ได้รวบรวมหนังสือสาขาวิชาวิทยาศาสตร์
และแพทยศาสตร์ ต่อมาได้ออบหนังสือเหล่านี้ให้เป็นสมบัติแก่ห้องสมุดโรงพยาบาล-
นิวยอร์ก (New York Hospital) ซึ่งภายหลังได้เป็นห้องสมุดแพทย์ที่มีชื่อเสียงมาก
เรียกชื่อว่า (New York Academy of Medicine)

ห้องสมุดโรงพยาบาลแห่งแรกของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ห้องสมุดโรง
พยาบาลเพนซิลวาเนีย (Pennsylvania Hospital) ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2305

¹Ibid., p. 267.

²Tubbes, F.A., "The Use of Libraries, "St. Thomas Hospi-
tal Gazette, 49 (December 1951), 208 - 16, Quoted in Janet Doe
and Mary Louise Marshall, Handbook of Medical Library Practice
(2 rev. ed., Chicago : American Medical Association, 1956), p.4.

ต่อมากลายเป็นห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ที่ลาเคลเฟีย (College of Physician of Philadelphia) ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ในสหรัฐอเมริกาได้เริ่มมาจากห้องสมุดโรงพยาบาลก่อน

บุคคลในวงการศึกษาวิชาแพทย์ในประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสนใจเรื่องห้องสมุดโรงเรียนแพทย์มาก ในปี พ.ศ. 2441 มีการสำรวจห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ทั่วประเทศ จากการสำรวจพบว่า โรงเรียนแพทย์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องของหลายแห่งยังขาดแคลนห้องสมุด บางแห่งห้องสมุดไม่สมบูรณ์ ขาดอุปกรณ์และบุคลากรที่มีความรู้ทางห้องสมุด ห้องสมุดประชาชนบางแห่งที่มีแผนกวิชาแพทย์ไม่มีหลักในการจัดห้องสมุด และมีจำนวนน้อยไม่พอให้บริการ ผลจากการสำรวจครั้งนี้ทำให้รัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายเรื่องห้องสมุด มีการสร้างและปรับปรุงห้องสมุดที่มีอยู่แล้วตามโรงเรียนแพทย์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องทั่วประเทศ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาห้องสมุดโรงเรียนแพทย์มีบทบาทต่อการศึกษาวิชาแพทย์มากขึ้นตามลำดับ และทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกามีห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ที่มีชื่อเสียงมากแห่ง¹

ในสมัยต่อมา โรงเรียนแพทย์มีจำนวนมากขึ้นและมีคุณภาพดีขึ้น ขณะเดียวกันห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ก็ได้รับการปรับปรุงทั้งคุณภาพและปริมาณ ทั้งนี้เนื่องมาจากการตั้งสมาคมห้องสมุดแพทย์อเมริกัน (American Medical Library Association) สมาคมนี้ออกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2441 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมทะนุบำรุงและให้ความช่วยเหลือแก่ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ เนื่องจากมีผู้พบว่าห้องสมุดหลายแห่งภายในประเทศไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร สมาคมจึงให้ความช่วยเหลือทุก ๆ ทาง ซึ่งล้วนแต่มีส่วนช่วยปรับปรุงสภาพและฐานะของห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ให้ดีขึ้น เช่น การออกกฎหมาย

¹Janet Doe and Mary Louise Marshall, Handbook of Medical Library Practice (1 rev. ed., Chicago: American Medical Association, 1956), p. 5.

ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ เป็นกัน¹

ในปี พ.ศ. 2379 ได้มีการก่อตั้งห้องสมุดแพทย์ทหารบก (Army Medical Library) ขึ้น ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นห้องสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกา (National Library of Medicine) นับว่าให้ประโยชน์ต่อการศึกษาวิชาแพทย์มาก และทำให้สิ่งพิมพ์ทางแพทย์ของประเทศสหรัฐอเมริกาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ห้องสมุดแพทย์แห่งชาตินี้เป็นห้องสมุดที่มีสิ่งพิมพ์ทางแพทย์ที่เก่าแก่ และมีจำนวนมากที่สุด²

สำหรับประเทศอังกฤษ ห้องสมุดแพทย์มีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาวิชาแพทย์มาก เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา ในสมัยแรกเริ่มห้องสมุดได้รับเงินอุดหนุนจาก - ประชาชนที่รักการอ่านมาตลอด รัฐบาลประเทศอังกฤษจึงจะให้ความช่วยเหลือห้องสมุด ในศตวรรษที่ 19 ห้องสมุดเก่าแก่ที่มีชื่อเสียงมากมี 2 ประเภท คือห้องสมุดกฎหมาย และห้องสมุดแพทย์ ห้องสมุดที่มีชื่อและเก่าแก่มีหลายแห่ง เช่น ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ Royal College of Physicians of London ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2061 และห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ Royal College of Physicians of Edinburgh ห้องสมุดทั้งสองแห่งนี้มีหนังสือตำราและวารสารทางแพทย์ที่เก่าแก่และจำนวนมาก³

สมาคมห้องสมุดแพทย์ในประเทศอังกฤษ ก็มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือห้องสมุดโรงเรียนแพทย์มาก สมาคมที่มีชื่อคือ สมาคมแพทย์อังกฤษ British Medical Association ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2375 สมาคมได้ออกกฎหมายคุ้มครอง

¹Ada Winifred Johns, Special Libraries, Development of the Concept, their Organizations, and their Services (Metuchen N.J.: The Scarecrow Press Inc., 1968), pp. 79 - 80.

²Janet Doe, ibid., p. 5.

³Lionel R. McColvin and James Revie, British Libraries (rev. ed., London: Longmans, 1949), pp. 29 - 30.

ห้องสมุดหลายแห่ง เช่น มาตรฐานห้องสมุดแพทย์ ออกกฎหมายเกี่ยวกับบรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดแพทย์ สมาคมโดยกฎฐานะของบรรณารักษ์ โดยออกประกาศนียบัตรแก่บรรณารักษ์ที่สมควรสมัครตามที่ได้สมาคมได้วางกฎไว้ และสมาคมทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการให้บริการอีกด้วย

สมาคมห้องสมุดแพทย์มีหลายแห่งที่ตั้งขึ้นเพื่อให้บริการแก่สมาชิก บางสมาคมมีอายุเป็นร้อยปี ได้แก่สมาคม Royal Medical Society of Edinburgh ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2280 สมาคม Medical Society of London ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2316 และสมาคม Royal Society of Medicine ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2450 สมาคมแพทย์เหล่านี้มีชื่อเสียงทางด้านบริการและมีห้องสมุดไว้เพื่อให้บริการแก่สมาชิกเป็นอย่างดี

สำหรับห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ในภาคพื้นเอเชีย ส่วนมากตั้งพร้อมกับการตั้งโรงเรียนแพทย์ ซึ่งตั้งในศตวรรษที่ 20 ความเจริญของห้องสมุดเป็นไปอย่างเชื่องช้า ทั้งนี้เพราะขาดเงินในการก่อสร้างอาคาร ซื่อหนังสือตำรา วารสาร และอุปกรณ์ที่จำเป็นแก่ห้องสมุด ขาดบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ในภาคพื้นนี้ พึ่งจะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่สองนี้เอง คือห้องสมุดได้รับความเอาใจใส่จากรัฐบาล จากวงการศึกษาแพทย์มากขึ้น และได้รับความช่วยเหลือจากองค์กร และมูลนิธิจากต่างประเทศ คือองค์การไชนาเมดิคัลบอร์ด (China Medical Board of New York) มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ (Rockefeller Foundation) องค์การและมูลนิธินี้ให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านกำลังทรัพย์และกำลังคน และยังคงให้ความช่วยเหลือมาจนถึงปัจจุบันนี้

ห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ในประเทศไทย ปัจจุบันมีสี่แห่ง แห่งแรกที่สุด คือ หอสมุดศิริราช เริ่มตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2460 ห้องสมุดที่ก่อตั้งครั้งหลังสุด คือ

¹Leslie T. Morton, "Medical Libraries in Britain, a Brief Survey," Bulletin of the Medical Library Association, 53 (January, 1965), 27.

ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2511 ห้องสมุด
โรงเรียนแพทย์ในประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือจากองค์การ มุนินิธิ และมหาวิทยาลัย
ในต่างประเทศเช่นเดียวกัน เช่น ใ้รับจากองค์การไชนาเมคคิเคิลบอร์ค มุนินิ-
รอกกีเฟลเดอร์ และมหาวิทยาลัยอีสต์ลันนอยส์ ด้วยความช่วยเหลือขององค์การ มุนินิธิ
ตลอดจนจากมหาวิทยาลัยในต่างประเทศนี้ ได้ทำให้กิจการของห้องสมุดขยายตัวไปได้
อย่างกว้างขวาง ทำให้มีบริการดีขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก

ประเภทห้องสมุดแพทย์

ห้องสมุดแพทย์อาจแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้ คือ ห้องสมุดโรงเรียน
แพทย์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดโรงพยาบาล และห้องสมุดวิจัย เป็นต้น
ห้องสมุดแต่ละประเภททำหน้าที่ตามประเภทของห้องสมุด และแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์¹
นายแพทย์ ฮันติงตัน (Dr. Huntington) ได้แบ่งกลุ่มห้องสมุดแพทย์
ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็น 4 กลุ่ม คือ

1. ห้องสมุดที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง รัฐ หรือเอกชน
2. ห้องสมุดที่ได้รับการดูแลจากเอกชน สมาคมแพทย์ และสถานศึกษาแพทย์
3. ห้องสมุดโรงพยาบาลและโรงเรียนแพทย์
4. ห้องสมุดประเภทที่เป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดประชาชน²

¹W.R. LeFanu, "British Medical Libraries," British Medical Journal, 1 (24 April, 1948), 798.

²Albert Huntington [in an address to the Long Island Library Club], Library Journal, 29 (1904), 608, Quoted in Ada Winifred Johns, Special Libraries, Development of the Concept, their Organization...(Metucher, N.J. : The Scarecrow Press Inc. 1968), p. 78.

แต่ถ้าจะแยกตามประเภทของห้องสมุดแล้ว อาจแยกได้ดังนี้ คือ

ห้องสมุดสมาคมแพทย์ (Medical Corporation and Society Libraries) ห้องสมุดประเภทนี้ให้บริการแก่สมาชิกสมาคมเท่านั้น บุคคลภายนอกจะอนุญาตให้ใช้บริการอ่านหนังสือได้ แต่ยืมออกไม่ได้ ห้องสมุดประเภทนี้ได้แก่ห้องสมุดสมาคมแพทย์ Royal Society of Medicine ห้องสมุดสมาคม British Medical Association ทั้งสองแห่งเป็นห้องสมุดเก่าแก่ มีสิ่งพิมพ์ทางแพทยที่สมบูรณ์และจำนวนมากซึ่งมีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าทางแพทย์ เช่นเดียวกับสมาคมห้องสมุดแพทย์อเมริกัน (American Medical Library Association) ในประเทศสหรัฐอเมริกา สมาคมนี้ให้ความร่วมมือความช่วยเหลือแก่สมาชิกเป็นอย่างดี สมาชิกได้แก่แพทย์ ศัลยแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญแขนงวิทยาศาสตร์ทางแพทย์ ซึ่งมีชื่อเสียงในอาชีพมาก ห้องสมุดประเภทสมาคมนี้บางแห่งตั้งเป็นชมรมหนังสือ (Book Club) มาก่อน เริ่มด้วยการซื้อหนังสือตำราให้สมาชิกอ่าน เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิก เมื่อชมรมหนังสือเลิกไป ก็มีการจัดตั้งชมรมใหม่ แต่ออกมาในรูปแบบสมาคมและมีห้องสมุดสมาคมด้วย²

ประเภทที่สอง คือห้องสมุดโรงเรียนแพทย์ (University and Medical School Libraries) ส่วนมากเป็นห้องสมุดสาขาของห้องสมุดมหาวิทยาลัย และมีความสัมพันธ์กับห้องสมุดโรงพยาบาล ห้องสมุดให้บริการแก่อาจารย์แพทย์ นักศึกษานักวิจัย เช่น ห้องสมุดโรงเรียนแพทยมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University School of Medicine and Public Health library) ห้องสมุดแห่งนี้มี

¹LeFanu, W.R. loc.cit.

²Thorton, John L., op.cit., p. 2.

หนังสือตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ประวัติการแพทย์เกี่ยวกับภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติทางแพทย์
ที่มีคุณค่าเป็นจำนวนมาก¹

ห้องสมุดโรงเรียนแพทยมหาวิทยาลัยเคโอประเทศญี่ปุ่น (Keio University)
มีชื่อว่าห้องสมุด Kitasato Memorial Medical Library ห้องสมุดนี้มีหนังสือตำรา
วารสาร และสิ่งพิมพ์ทางแพทย์ทั้งภาษาญี่ปุ่นและภาษาต่างประเทศมากแห่งหนึ่งของประเทศ²
ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น Information Medical Center

ประเภทที่สาม คือห้องสมุดวิจัย (Research Libraries) ห้องสมุดให้
บริการเฉพาะเพื่อการค้นคว้าวิจัยทางแพทย์เท่านั้น มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้จัดห้องสมุด
นี้เพื่อการวิจัยอย่างกว้างขวาง คือ มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (Oxford University)
มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (Cambridge University) และมหาวิทยาลัยดับลิน
(Dublin University) โดยจัดห้องสมุดวิจัยเป็นห้องหนึ่งแยกต่างหากจากห้องสมุด-
กลาง เพื่อให้ผู้วิจัยในแต่ละสาขาแพทย์ได้ทำการศึกษาค้นคว้า

ในประเทศอังกฤษได้มีการจัดตั้งห้องสมุดวิจัยทางแพทย์โดยเฉพาะ และให้
บริการแก่นักวิจัยเท่านั้น และทำหน้าที่เป็นศูนย์วิจัยแห่งชาติ คือ National Insti-
tute for Medical Research ภายในศูนย์มีการจัดห้องสมุดอย่างมีระเบียบ และ
ให้บริการแก่สมาชิกเป็นอย่างดี³

ในประเทศสหรัฐอเมริกา การจัดห้องสมุดวิจัยเพื่อนักวิจัยโดยเฉพาะมีอยู่ทั่ว
ประเทศ ที่มีชื่อเสียงมีอยู่หลายแห่ง คือห้องสมุดสถาบันการวิจัยโรคกีเฟลเลอร์

¹Thomas E. Keys, Applied Medical Library Practice
(Springfield, Illinois : Charles C. Thomas, 1958), p. 200.

²Keio University, The School of Medicine 1966 - 1967
(Tokyo, Japan : Shinjuku, 1966), p. 22.

³LeFanu, W.R., loc.cit.

(Rockefeller Institute for Medical Research)¹ หอสมุดสถาบันเมโย
คลินิค (Mayo Clinic Library) ทั้งสองแห่งเป็นหอสมุดแพทย์ที่มีชื่อเสียงมาก
ของโลก มีหนังสือตำรา วารสารทางแพทย์ทุกชนิด²

ประเภทที่สี่ หอสมุดโรงพยาบาล (Hospital Libraries) หอสมุด
ประเภทนี้อยู่ในโรงพยาบาล ให้บริการเช่นเดียวกับหอสมุดประเภทอื่น ให้บริการแก่
แพทย์ พยาบาล และคนไข้ แต่เน้นหนักในทางให้บริการแก่คนไข้เป็นพิเศษ หอสมุด
บางแห่งแยกเป็นห้องพิเศษต่างหาก ไม่ขึ้นกับแผนกใดแผนกหนึ่งของโรงพยาบาล บาง
แห่งอาจรวมกับแผนกธุรการ บางแห่งอาจอยู่ในความรับผิดชอบของโรงพยาบาลที่ห้อง-
สมุดตั้งอยู่ แต่ส่วนมากอยู่ในความดูแลของหอสมุดประชาชนของเมืองนั้น ๆ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา หอสมุดโรงพยาบาลมีอยู่ทั่วประเทศ หอ
สมุดแห่งแรกของประเทศ คือหอสมุดโรงพยาบาลแมคคีน (McLean Hospital) ใน
มลรัฐแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts) ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2447 อีกแห่งหนึ่งคือ
หอสมุดโรงพยาบาลแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts General Hospital)
ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2453³

ประเภทที่ห้า หอสมุดเศรษฐกิจและการค้า (Commercial Circulating
Libraries)

หอสมุดให้บริการด้านการซื้อขายหนังสือตำราวารสารทางแพทย์ ทำหน้าที่
เป็นทั้งสำนักพิมพ์และบริษัทขายหนังสือ และจัดตั้งหอสมุดขึ้นมีหนังสือเป็นจำนวนมาก

¹ Keys, E. Thomas, op.cit., p. 141.

² Thomas E. Keys, "The Work of the Mayo Clinic Library,"
Proceeding of the Staff Meeting of the Mayo Clinic, 37 (12 Sep-
tember, 1962), 506.

³ Edith Kathleen Jones (ed.), The Hospital Library
(Chicago : American Library Association, 1923), pp. 1 - 11.

เมื่อมีผู้ใดต้องการซื้อหนังสือทางแพทย์ที่มีอยู่แล้ว ก็จะสามารถหามาให้บริการได้ทันที
อนุญาตให้บุคคลที่สนใจเข้าชมและจัดบริการให้อย่างดี¹ เช่น บริษัท H.K. Lewis
ในประเทศอังกฤษ มีห้องสมุดที่เก็บหนังสือใหญ่โตมาก อาจนับได้ว่าเป็นห้องสมุดเศรษฐกิจ
และการค้าที่ใหญ่โตแห่งหนึ่งของประเทศก็ได้

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เมืองฟิลาเดลเฟีย รัฐเพนซิลวาเนีย
(Philadelphia, Pennsylvania) กิจกรรมการพิมพ์หนังสือเจริญมาก ทำการพิมพ์
หนังสือตำราทางแพทย์มาตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 ปัจจุบันเป็นสถานที่ตั้งบริษัทการพิมพ์และ
ขายหนังสือที่มีชื่อเสียงมากหลายบริษัท คือ บริษัท Lea & Febiger บริษัท William
& Wilkins Company และบริษัท Little Brown and Company เป็นต้น บริษัท
ได้จัดตั้งห้องสมุดเพื่อเก็บหนังสือทางแพทย์เป็นอย่างดี²

ประเภทที่หก ห้องสมุดส่วนตัวของแพทย์ (Private Medical
Libraries)

ห้องสมุดประเภทนี้ เป็นห้องสมุดส่วนตัวแพทย์ที่สนใจเรื่องหนังสือ ได้สะสม
หนังสือที่สนใจไว้อ่าน เมื่อมีจำนวนมากก็จัดทำเป็นห้องสมุดส่วนตัวขึ้น ต่อมาได้ถือศ
หนังสือหรือห้องสมุดส่วนตัวให้เป็นสาธารณประโยชน์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย หรือห้อง
สมุดประชาชนบางแห่งมีกำเนิดมาจากห้องสมุดส่วนตัวของแพทย์ เช่น ห้องสมุดโรงเรียน
แพทยมหาวิทยาลัยเยล (Yale School of Medicine) หนังสือส่วนหนึ่งในห้อง
สมุดประวัติการแพทย์เป็นหนังสือส่วนตัวของนายแพทย์ อัลริช เอลเลนบ็อก (Ulrich
Ellenbog) ห้องสมุดแพทย์บอสตัน (Boston Medical Library) หนังสือประเภท

¹McColvin, Lionel R., op.cit., pp. 9 - 10.

²Keys, Thomas E., op.cit. pp. 321 - 31.

ต้นฉบับ จำนวน 7 เล่ม ได้มาจากหนังสือในหอสมุดส่วนตัวของนายแพทย์ ไฮโรนิมาสมูเอนเซอร์ (Hironymus Muenzer)¹

ในประเทศอังกฤษ หอสมุดหลายแห่งมีกำเนิดมาจากหอสมุดส่วนตัวของแพทย์ เช่นกัน เช่น หอสมุด Royal College of Physicians of London Library ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2061 หนังสือชุดแรกจำนวน 680 เล่ม ได้รับบริจาคจากนายแพทย์ ฮอลด์สโบสช์ (Dr. Holsbosch) และหอสมุด Royal College of Surgeons of England ซึ่งตั้งเมื่อ พ.ศ. 2343 ส่วนหนึ่งของหนังสือในหอสมุดแห่งนี้ก็เป็นหนังสือของนายแพทย์ จอห์น ฮันเตอร์ (John Hunter) นายแพทย์ เอ็ดเวิร์ด เจนเนอร์ (Edward Jenner) และแพทย์ที่มีชื่อเสียงอีกหลายคน²

ประเภทที่เจ็ด หอสมุดแพทย์ของรัฐบาล (Government Medical Libraries)

หอสมุดประเภทนี้ ทำหน้าที่เป็นหอสมุดแพทย์แห่งชาติ ที่มีชื่อมากในปัจจุบันนี้คือ หอสมุดแพทย์แห่งชาติอเมริกัน (National Library of Medicine) ตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2379³ หอสมุดมีหนังสือตำรา วารสารทางแพทย์จากทุกประเทศจำนวนมาก โดยเฉพาะวารสารทางแพทย์

หอสมุดแพทย์ในภาคพื้นเอเชียมีหลายประเภท ประเภทที่รู้จักกันดีและได้รับการเอาใจใส่จากวงการแพทย์มากกว่าประเภทอื่น คือ หอสมุดโรงเรียนแพทย์ หอสมุดนี้ส่วนใหญ่ตั้งพร้อมกับการตั้งโรงเรียนแพทย์

¹Ibid., pp. 149 - 50.

²Thorten, John L., op.cit., pp. 321 - 22.

³Thomas R. Cassidy, "The National Library of Medicine & Interlibrary Loan," Bulletin of the Medical Library Association, 55 (October, 1967), 390.

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งในเอเชียที่การแพทย์เจริญก้าวหน้ามาก รัฐบาลให้ความสนใจของสมาคมโรงเรียนแพทย์อย่างมาก เป็นประเทศเดียวในเอเชียที่มีโรงเรียนแพทย์มากที่สุด คือประมาณ 46 แห่ง เป็นทั้งของรัฐบาลและเอกชน บุคคลในวงการศึกษาให้ความสนใจต่อการศึกษาปัญหาของสมาคมโรงเรียนแพทย์ และโคชวยเหลือในการปรับปรุงของสมาคมด้วย

สำหรับประเทศไทย หอสมุดแพทย์มีไม่ครบทุกประเภทเช่นเดียวกัน ที่รู้จักกันดีและเจริญก้าวหน้ากว่าหอสมุดประเภทอื่น ได้แก่หอสมุดโรงเรียนแพทย์ซึ่งจะไดกล่าวถึงโดยละเอียดต่อไป

วิทยานิพนธ์นี้ มีจุดประสงค์มุ่งที่จะเสนอให้เห็นสภาพของหอสมุดโรงเรียนแพทย์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น เพื่อเปรียบเทียบกับสภาพของหอสมุดโรงเรียนแพทย์ของประเทศไทย